

WIST U DAT ...

wormen geen rol spelen in het lijkverteringsproces?

Nog steeds zijn er mensen, die boven begraven kiezen voor cremen - en binnenkort voor resomeren - uit angst als voer voor de wormen te dienen bij begraven. Ook aanbieders van bovengronds begraven gebruiken dat argument.

Maar...

Wormen, die vanouds in literatuur en kunst voor een dramatisch effect zorgen, hebben niets met de ontbinding te maken. Er komen geen wormen voor op een diepte van 65 cm onder het maaiveld, waaronder begraven moet worden. Bovendien zijn wormen vegetariër! De vorstgrens ligt in Nederland op 65 cm; ook bij de bouw van huizen wordt daar rekening mee gehouden.

Wormen worden vaak verward met maden, die nooit onder de grond zitten. Een kadaver dat

bovengronds ligt, wordt al snel bezocht door insecten. Bromvliegen kunnen een kadaver op kilometers afstand ruiken. De aasvliegen leggen eitjes in het lijk, waaruit al snel larven ofwel maden komen. Bij een moordonderzoek kan een forensisch entomoloog zo bepalen hoe lang een lichaam al ergens ligt.

Het ontbindingsproces komt van binnen uit en is een bacteriologisch proces, waarbij de weke delen het snelst verteren. Bacteriën zijn hoofdzakelijk afkomstig uit de dar-

men; ze verspreiden zich via de bloedbanen en lymfevaten en vermeerderen zich ongeremd. Haren, pezen en botten zijn het best bestand tegen afbraak. De schedel, zonder onderkaak, en de dijbeenderen blijven het langst bewaard, omdat daar het bot het dikst is.

Salzburg
Sebastiansfriedhof

Basel
Barfüsserkirche

Praag
Sint Jorisbasiliek

Het thema van een door wormen aangevreten en door slangen en padden overdekt lijk ontstond na de grote pestepidemieën in de 15de en 16de eeuw en werd hernomen in het tijdperk van de barok (1600-1770). Dergelijke afbeeldingen worden *transi's* genoemd. Ze waren bedoeld om de mens te wijzen op de kortstondig-

heid van het leven, een realistisch *Memento Mori*. Tot in het begin van de vorige eeuw kwam je in het noorden van Nederland op graftekens geregeld het grafschrift tegen die de overledene beschreef als 'een prooi der wormen'.

Dat was vroeger, maar het oude fabeltje bestaat blijkbaar nog steeds.